

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ *

Υπό ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΔΑΜΑΛΑ

1. Ἡ φύσις τοῦ προβλήματος.

Μία σκληρὰ καὶ ἀδυσώπητος μάχη δίδεται σήμερον εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ ἐργοστάσια, τόσον τῶν χωρῶν τοῦ Δυτικοῦ, ὅσον καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ κόσμου, διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Ἐπιτελικὸν σχέδιον αὐτῆς τῆς γιγαντιαίας μάχης εἶναι τὸ οἰκονομικὸν Πρόγραμμα.

Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ἀποφιν ἔτι, τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα σημαίνει καθορισμὸν μιᾶς ὠρισμένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, πρὸς πραγματοποιήσιν ἐνὸς ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ, τότε ἡ ἔννοια τοῦ οἰκονομικοῦ προγράμματος δὲν εἶναι ἀνακάλυψις τῆς ἐποχῆς μας, Ἀνατρέχοντες εἰς τὸν 17ον αἰῶνα, συναντῶμεν κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἐμποροκρατῶν, σαφεῖς ἀντιλήψεις περὶ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ, ὅσον ἀτελής καὶ ἐὰν θεωρηθῇ οὗτος. Ἐξετάζοντες ἐκ τοῦ πλησίον τὰς ἀπόψεις τοῦ William Petty, εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεταννίαν, εἰς τὴν Γαλλίαν δὲ τοῦ Colbert, δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν ὠρισμένας γενικὰς ἀρχάς, προγραμματισμοῦ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, σκοπὸς τῆς ὁποίας ἦτο ἡ πραγματοποιήσις τῶν ἀκολουθῶν στόχων :

α') Ἐξασφάλις ἀπασχολήσεως εἰς τὸν πλῆθυσμὸν τῆς χώρας. β') Ἐνίσχυσις τῶν ἐξαγωγῶν, πρὸς πραγματοποιήσιν ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν αὐξήσιν τῶν νομισματικῶν ἀποθεμάτων τῆς χώρας.

Εἶναι γνωστὸν πόσον μεγάλη σημασία ἀπεδίδετο ὑπὸ τῶν ἐμποροκρατῶν, εἰς τὴν συγκέντρωσιν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἐντὸς τῆς χώρας. Διὰ τὴν πραγματοποιήσιν ἄμωσ τῶν ἀνωτέρω δύο σκοπῶν, τῆς παροχῆς ἐργασίας εἰς τὸν πλῆθυσμὸν καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἀποθεμάτων τῶν πολυτίμων μετάλλων, ἔθεωρεῖτο ἀπαραίτητος ἡ προώθησις τῆς βιομηχανίας. Αὕτη ἐκρίνετο ὡς τὸ καταλληλότερον μέσον παροχῆς ἐργασίας, εἰς τοὺς κατοίκους τῆς χώρας, καὶ ὡς ἐξασφαλίζουσα ὑψηλότερον εἰσόδημα, εἰς κάθε ἄτομον, ἐν συγκρίσει μὲ ἄλλας οἰκονομικὰς δραστηριότητας. Τέλος, τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἔθεωροῦντο ὡς κατάλληλα διὰ τὰς ἐξαγωγὰς, διότι ταῦτα δὲν εἶναι φθαρτά, μεταφέρονται

* Ἀνακοίνωσις, γενομένη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐταιρείαν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τὴν 26ην Νοεμβρίου 1965.

δὲ εὐκόλως εἰς μεγάλας ἀποστάσεις. Ἐπομένως, τὰ βιομηχανικά προϊόντα ἠδύναντο νὰ ἐξασφαλίσουν ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγάς.

Περὶ τὸν νὰ προσθέσωμεν ὅτι, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἐμποροκρατῶν, ὁ οἰκονομικὸς προγραμματισμὸς εἶχεν ὀλίγην ἐμπειρικὴν χαρακτῆρα, δὲν ὑπῆρχον δὲ τότε κατάλληλοι δημόσιαι ὑπηρεσίαι καὶ ἐπιστημονικοὶ ὀργανισμοί, ὡς ἀνεπτύχθησαν κατὰ τὴν σύγχρονον περίοδον. Ἡ πολιτικὴ ὁμως τῶν ἐμποροκρατῶν ἐπεκρίθη δριμύτατα παρὰ τῶν κλασσικῶν. Γνωστοί εἰναι οἱ μύθοι τοῦ Ἄδ. Σμιθ κατὰ τῶν ἐμποροκρατικῶν θεωριῶν καὶ οἱ διθύραμβοι αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἀπολύτου οἰκονομικῆς ἐλευθερίας. Οὕτω, ἐπὶ δύο αἰῶνας περίπου, ἐπεκράτησαν αἱ ἀντιλήψεις τοῦ laissez faire καὶ ἐπιστεύθη ὅτι ἀνεκαλύφθη μία πανάκεια διὰ τὴν λύσιν ὄλων τῶν προβλημάτων.

Σύμφωνα μὲ τὰς θεωρίας τῶν κλασσικῶν, ἐὰν ἀφεθοῦν τὰ ἄτομα ἀπολύτως ἐλεύθερα νὰ ἐξασκήσουν τὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα τῆς ἐκλογῆς των, ἐφαρμοσθῆ δὲ ἐλευθερία εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀγαθῶν, μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν, τότε εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτευχθοῦν τὰ ἀκόλουθα εὐχάριστα ἀποτελέσματα :

α') Ἰκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως. β') Ἐξασφάλισις ἐργασίας εἰς ὅλα τὰ ἄτομα. γ') Διατήρησις τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας δι' ὅλας τὰς χώρας καὶ καταμερισμὸς τῶν πολυτίμων μετάλλων, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἐκάστης χώρας. Κατὰ τὸν Ricardo μάλιστα, ἡ οἰκονομικὴ ἐλευθερία εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐξασφαλίσῃ, ὄχι μόνον τὴν οἰκονομικὴν ἰσορροπίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁρμονίαν ἀκόμη.

Ἐπεστηρίζετο παρὰ τῶν κλασσικῶν, ὅτι ὑπάρχει εἰς τὴν οἰκονομίαν ἓν σύστημα αὐτοματισμῶν, τιθέμενον εἰς κίνησιν, ἀπὸ τὰς ἐπιθυμίας τῶν καταναλωτῶν, χάρις εἰς τὸ ὅποιον εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξισορρόπησις τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζήτησεως τῶν ἀγαθῶν. Δυστυχῶς, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν πραγμάτων, οἱ θαυμάσιοι οὗτοι μηχανισμοὶ τῶν αὐτοματισμῶν, ἐλειτούργησαν μόνον εἰς τὰ ἐγχειρίδια τῶν οἰκονομολόγων καὶ ὄχι εἰς τὰ πλαίσια τῆς οἰκονομικῆς πραγματικότητος. Αἱ οἰκονομίαι τῶν διαφόρων χωρῶν δὲν ἐγνώρισαν παρὰ διαταραχὰς καὶ ἀνισορροπίας εἰς τὰς ὁποίας ἐδόθη ἡ ὀνομασία τῶν κυκλικῶν διακυμάνσεων.

2. Ἡ μεγάλη οἰκονομικὴ κρίσις τῆς περιόδου 1929-1933.

Μία ὁμως ἐκ τῶν κυκλικῶν διακυμάνσεων ἐξεδηλώθη μὲ πρωτοφανῆ ἔντασιν καὶ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν τῆς μεγάλης κρίσεως τῆς περιόδου 1929 - 1933. Ἐπενθυμίζομεν ὅτι, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου, κατεβλήθη προσπάθεια ἀπελευθερώσεως τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ σταθεροποιήσεως τῶν διαφόρων νομισμάτων, τὰ ὅποια ὑπέστησαν τὴν νόσον τοῦ πληθωρισμοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου. Κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς

εκείνης, ή απελευθέρωσις του διεθνούς έμπορίου και ή σταθεροποίησις των διαφόρων νομισμάτων, ήσαν μέτρα άρκετά δια να εξασφαλίσουν την οικονομική ευημερίαν και να έπουλώσουν τας πηλλγὰς του πολέμου.

Έπειδή όμως φαίνεται ότι δεν υπήρχεν έπαρκής ποσότης χρυσού, προς σταθεροποίησιν όλων των νομισμάτων, οι έμπειρογνώμονες της Κ.Τ.Ε. συνέστησαν την χρησιμοποίησιν του συναλλαγματικού κανόνου. Δέν ήτο τελείως άγνωστος ή μέθοδος αυτή, είχε όμως τύχει εφαρμογής εις μερικάς μόνον περιπτώσεις. Κατόπιν της συστάσεως της Κ.Τ.Ε., ο συναλλαγματικός κανών προσελάμβανε πλέον γενικωτέραν μορφήν.

Το σύστημα τούτο επιτρέπει την εκδοσιν διπλάσιας και τριπλάσιας ακρίτη, ποσότητος χρήματος, με την ίδιαν ποσότητα χρυσού. Έπενθυμίζομεν ότι ή δραχμή μας έσταθεροποιήθη κατά το έτος 1928, χάρις εις το προϊόν ενός δανείου επί Λονδίνου, το όποιον δέν μετετράπη εις χρυσόν, αλλά παρέμεινεν ως κατάθεσις εις τας άγγλικάς Τραπεζάς. Το σύστημα του συναλλαγματικού κανόνου άποτελεί ευκαιρίαν δια την πιστώτριαν χώραν να δανείση χρήματα, χωρίς να επέλθη μείωσις των διαθεσίμων εις την αγοράν της, εις δε την δανειζομένην να εισπράξη σχετικόν τόκον, αντί να διατηρή ήσ άπόθεμα άγονον αυτούσιον χρυσόν.

Άλλά το σύστημα τούτο συνέβαλε κατά πολύ εις την δημιουργίαν της μεγάλης οικονομικής κρίσεως της περιόδου 1929 - 1933. Είχε μόλις παρέλθει τριετία από της σταθεροποίησεως όλων των νομισμάτων, ή οποία έτερματίσθη κατά το έτος 1928, την 21ην δε Σεπτεμβρίου 1931 κατέρρευσεν ή στερλίνα, έγκαταλείψασα την βάση του χρυσού. Την τύχην του άγγλικού νομίσματος ήκολούθησαν πολλά άλλα, το έτος δε 1933 υπετιμήθη και το δολάριον.

Η κρίσις της περιόδου εκείνης ώδήγησεν εις την άναθεώρησιν της αντίληψεως περί της αποτελεσματικότητος των οικονομικών αυτοματισμών. "Όλοι σχεδόν οι χώροι εύρέθησαν ένώπιον μεγίστης ύπερπαραγωγής αγαθών, άνεργίας εις μεγάλην κλίμακα και καταρρεύσεως πολλών έπιχειρήσεων. Έπομένως, κατέστη σαφές ότι, ή παρέμβασις του Κράτους εις τας οικονομικής ζωής άπετέλει έπιτακτικήν ανάγκην. Άλλωστε ή πείρα του κρατικού παρεμβατισμού, κατά την διάρκειαν του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, ένεθάρρυνε τας ενεργείας προς την κατεύθυνσιν ταύτην.

Πλέον τούτου, φαίνεται ότι εξήσχησε σχετικήν επίδρασιν, υπέρ του προγραμματισμού και το ρωσικόν πείραμα. Ός γνωστόν, ή Σοβιετική οικονομία, μετά την κομμουνιστικήν επανάστασιν του 1917, άπετέλεσεν άντικείμενον γενικής σχεδιοποίησεως. Η σοβιετική Σχεδιοποίησις διήλθεν από πολλά στάδια. Μία πρόσφατος μάλιστα εξέλιξις τείνει να προσδώσ η ποιάν τινα άνεξαρτησίαν εις τας έπιχειρήσεις και να εισαγάγη εις τους ύπολογισμούς, τας στοιχειά του κόστους και του κέρδους. Επίσης, δίδεται προσοχή εις τας έπιθυμίας και

προτιμήσεις της καταναλώσεως, αλλά δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπεκταθῶμεν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Δυνάμεθα μόνον νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῆς μεγάλης οἰκονομικῆς κρίσεως, τοῦ παραδείγματος τῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας, ὡς καὶ μερικαὶ ἀναλύσεις οἰκονομολόγων, κυρίως τὸ βιβλίον τοῦ Keynes, «*Ἡ Γενικὴ Θεωρίαι*», ἀπετέλεσαν παράγοντας οἱ ὅποιοι ὤθησαν πρὸς τὴν ἐκπόνησιν οἰκονομικῶν προγραμμάτων, ἐκ μέρους διαφόρων χωρῶν.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἀνοδος τοῦ Χίτλερ εἰς τὴν ἀρχὴν, κατὰ τὸ ἔτος 1933, μὲ τὴν γενικὴν στροφὴν πρὸς τοὺς ἐξοπλισμούς, συνέβαλεν εἰς τὴν δημιουργίαν ἀπασχολήσεως καὶ τὴν ὑποχώρησιν τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς κάμψεως. Κατὰ συνέπειαν, μεταξὺ τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων, ὁ οἰκονομικὸς προγραμματισμὸς, ἦτο ἀκόμη λίαν ἀτελής καὶ ἀνευ συστηματικῆς μορφῆς.

3. Μετὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον.

Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ἡ παρέμβασις προσέλαβε λίαν ἔντονον χαρακτήρα. Διανομὴ ἀγαθῶν διὰ τῆς μεθόδου τῶν δελτίων, περιορισμὸς καὶ ἔλεγχος τῶν εἰσαγωγῶν, διατιμήσεις εἰς τὰς πωλήσεις τῶν ἀγαθῶν κτλ., εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ πλέον χαρακτηριστικὰ μέτρα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου καὶ ἐνώπιον τῶν ἐρειπίων καὶ τῆς γενικῆς σπάνιως τῶν ἀγαθῶν, κατέστη σαφές ὅτι ὁ προγραμματισμὸς τῆς οἰκονομίας ἀπετέλει ἀναπόδραστον ἀνάγκην. Οἱ διαθέσιμοι πόροι ἦσαν ἐλάχιστοι καὶ ἐπομένως, ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν ἦτο ἀπαραίτητον νὰ πραγματοποιηθῆ κατόπιν προσεκτικῆς ἀξιολογήσεως.

Εἰδικώτερον εἰς τὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ προγραμματισμοῦ, συνέτελεσεν ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια. Πράγματι, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ἰδρύθη ἐν Παρισίοις ὁ Ὅργανισμὸς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ ἐκάστη χώρα, τῶν συμμετεχουσῶν εἰς τὸν ὄργανισμὸν τοῦτον, ἐκκλήθη νὰ ἐκπονήσῃ οἰκονομικὸν πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει ἐν σοβαρὸν στοιχεῖον διὰ τὴν χορήγησιν τῆς ἀμερικανικῆς βοηθείας.

Παραλλήλως πρὸς τὰς συστάσεις καὶ τὰς ἐργασίας τοῦ Ο.Ε.Ο.Σ., ὁ ὁποῖος λειτουργεῖ σήμερον ὡς Ὅργανισμὸς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως, μὲ τὴν συμμετοχὴν τῶν Η.Π.Α. καὶ τοῦ Καναδά, ἄλλοι, ἐπίσης, ὄργανισμοί, διεθνoῦς χαρακτήρος, ὡς τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη, τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον καὶ ἡ Διεθνὴς Τράπεζα Ἀνασυγκροτήσεως, μὲ τὰς διαφόρους παραφυάδας αὐτῆς, συνετέλεσαν εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ. Κυρίως τὸ θέμα τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ ἀντιμετωπίζεται σήμερον κατὰ τρόπον ἐπίμονον καὶ συστηματικὸν εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας. Πρὸς ἐνίσχυσιν μάλιστα τῆς προσπάθειάς τῶν ἐν λόγῳ χωρῶν, μετακαλοῦνται ἐμπειρογνώμονες ἐκ τῶν προηγμένων χωρῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐπιτελείων τῶν διεθνῶν

όργανισμών. Είναι λίαν χαρακτηριστικός ο μέγας αριθμός των ξένων έμπειρογναμιόνων οι όποιοι ήσχολήθησαν μέχρι τούδε και άσχολούνται και σήμεραν με το οικονομικόν πρόγραμμα των Ίνδιών.

4. Η σημερινή μορφή του οικονομικού προγραμματισμού.

Είς όλας τάς χώρας του λεγομένου Δυτικού Κόσμου, ο οικονομικός προγραμματισμός επεκτείνεται καθημερινώς και ή οικονομία προσλαμβάνει μικτόν χαρακτήρα. Είς μερικάς χώρας, το Κράτος ποέθη εις την εθνικοποίησιν ώρισμένων επιχειρήσεων, ώς και εις την ίδρυσιν επιχειρήσεων μικτών, με την συνεργασίαν των ιδιωτών.

Έξυπακούεται ότι δέν υπάρχει ομοιομορφία και υιοθέτησις ενός ώρισμένου οικονομικού ύποδείγματος. Είς εκάστην χώραν, αναλόγως της διαρθρώσεως ταύτης και των έν γένει συνθηκών, αντιμετωπίζεται το πρόβλημα του προγραμματισμού και της οικονομικής πολιτικής. Κατά γενικόν κανόνα, είναι δυνατόν να λεχθή ότι ο προγραμματισμός στηρίζεται επί των ακόλουθων βάσεων :

α. Ο προγραμματισμός έχει άπλώς ένδεικτικήν μορφήν, ή δέ κυρία δραστηριότης στηρίζεται εις την ιδιωτικήν επιχειρήσιν.

β. Το οικονομικόν πρόγραμμα άποτελει στρατηγικήν μέθοδον, προς ώρισμένην δράσιν και εφαρμογήν μιᾶς συγκεκριμένης οικονομικής πολιτικής.

γ. Είς εκ των κυρίων στόχων του προγράμματος είναι ή πλήρης άπασχόλησις του πληθυσμού.

δ. Καταβάλλεται προσπάθεια καταλλήλου και πλήρους άπασχολήσεως όλων των συντελεστών της παραγωγής.

ε. Το πρόγραμμα άποτελει ύπόσχεσιν, ή πραγματοποίησις της όποιᾶς θα έξαρτηθῆ εκ της τηρήσεως των κανόνων του παιγνίου, εκ μέρους όλων των κατηγοριών του πληθυσμού. Η έπιτυχία έξαρτάται κυρίως εκ της προσπάθειας και της δραστηριότητος όλοκλήρου του πληθυσμού και εκ της πίστεως αὐτοῦ και της έπιμονής του εις την πραγματοποίησιν των στόχων του προγράμματος.

στ. Συνεπεία της εξέλιξεως και της μεταβολής της οικονομικής πραγματικότητος, το πρόγραμμα έχει προσωρινόν χαρακτήρα και ύφίσταται συνεχείς αναθεωρήσεις. Κατά μίαν έπιτυχή έκφρασιν, τὰ περισσότερα μέρη του προγράμματος γράφονται με μολύδιον διά να σβύνονται εύκόλως.

ζ. Τέλος, το πρόγραμμα θεωρείται ότι άποτελει μέθοδον έξασφαλίσεως της ισορροπίας της οικονομίας.

5. ΑΙ έπενδύσεις.

Κινητήριος δύναμις της οικονομικής αναπτύξεως, είναι αι παραγωγικαι έπενδύσεις. Όθεν, βασική έργασία του προγράμματος είναι ή αναζήτησις του

κριτηρίου επιλογής, πρὸς εξασφάλισιν καλλιτέρας ἀποδόσεως τῶν ἐπενδύσεων. Τίθενται ὅμως ἀμέσως διάφορα ἐρωτήματα : Πῶς θὰ γίνῃ ἡ κατανομή μεταξὺ τῶν ἰδιωτικῶν καὶ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουν εἰς τὴν εξασφάλισιν τῆς λεγομένης ὑποδομῆς;

Πράγματι, ἀνεπάρκεια ἐπενδύσεων ὑποδομῆς δύναται νὰ ἐχῃ ἀνασταλτικὸν χαρακτήρα ἐπὶ τῆς πορείας τῆς οἰκονομίας. Ὑπερβολικαί ὅμως ἐπενδύσεις ὑποδομῆς, ὅταν αὐταὶ δημιουργοῦν μεγάλα χρηματικά εἰσοδήματα, δύναται νὰ προκαλέσουν πληθωρικὰς ἐκδηλώσεις. Τὸ πλέον τυπικὸν παράδειγμα εἶναι αἱ δαπάναι ὑπὲρ τῆς παιδείας. Αὐταὶ εἶναι μεγίστης χρησιμότητος, εἶναι παραγωγικαί, ἀλλὰ βραδείας ἀποδόσεως. Ἐπίσης τὰ συγκοινωνιακὰ ἔργα εἶναι χρήσιμα καὶ ἀπαραίτητα, εἶναι ἕως δαπανηρὰ εἰς ἔθνικὸν νόμισμα καὶ δύναται νὰ προκαλέσουν πληθωρικὰς πιέσεις, ἐὰν παραλλήλως δὲν ἐκτελοῦνται ἀρκετὰ ἐπενδύσεις διὰ τὴν παραγωγὴν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν.

Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομίας, ἐκ τῆς ἐξελίξεως δὲ τῆς, καθορίζεται ἡ ὅλη προσπάθεια. Μία παροιμία λέγει ὅτι, ἐὰν προγραμματίζωμεν καὶ προβλέπωμεν δι' ἓν ἔτος, τότε εἶναι σκόπιμον νὰ σπεύρωμεν σιτηρὰ. Διὰ δέκα ἔτη, νὰ φυτεύσωμεν δένδρα, ἐὰν δὲ ἡ προοπτικὴ εἶναι μακροχρόνιος, τότε νὰ μορφώσωμεν ἀνθρώπους.

Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῶν ἐπενδύσεων ἐμφανίζει μεγάλας δυσχερείας. Δι' ὅσας ἐξ αὐτῶν ἀνάγονται εἰς τὸν κρατικὸν τομέα, εἶναι θέμα ἀποφάσεως τῆς Κυβερνήσεως. Διὰ τὰς ἰδιωτικὰς ἕως, τὰ πράγματα εἶναι περισσότερον δυσχερῆ. Τὸ οἰκονομικὸν πρόγραμμα δύναται νὰ δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, οὐδόλως ὅμως ἐχει τὴν δύναμιν τῆς ἐπιβολῆς. Ὑπάρχει ἡ δυνατότης δημιουργίας κινήτρων καὶ εὐνοικῶν συνθηκῶν, τίποτε ἕως δὲν εἶναι βέβαιον διὰ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα. Παρητηρήθη προσφυῶς ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγηθῇ ἐν ἄλογον εἰς τὸν ποταμόν, δὲν εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι θὰ πλῆ ὕδωρ. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς ἰδιωτικὰς ἐπενδύσεις.

Προκειμένου νὰ ἀποφασισθῇ μία ἐπένδυσις, ὁ ἐπιχειρηματίας λαμβάνει ὡς ὅσιν τὴν προοπτικὴν παραγωγῆς ἀγαθῶν μὲ κέρδος, διότι ἡ ἐπένδυσις δὲν εἶναι πρᾶξις ἀθλητισμοῦ. Κατὰ συνέπειαν, ὁ τρόπος λειτουργίας τῆς οἰκονομίας, τὰ στοιχεῖα τοῦ κόστους, ἡ ἀπορροφητικότητα τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἡ δυνατότης ἐξαγωγῶν, ἡ ὑπαρξις ἀφθόνου καὶ εὐθηνοῦ χρήματος, εἶναι μερικὰ ἐκ τῶν παραγόντων, οἱ ὁποῖοι ἐπιδρῶν ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῶν ἐπιχειρηματιῶν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπενδύσεων.

6. Βιομηχανία καὶ Γεωργία.

Ἐν ἐκ τῶν δυσκόλων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ὁ οἰκονομικὸς προγραμματισμὸς εἶναι ἡ ἀριστοποίησις τῶν ἐπενδύσεων καὶ ἡ ἐπιτυχῆς ἐπιλογή τούτων μεταξὺ γεωργίας καὶ βιομηχανίας.

Ἡ ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος τούτου, ἀποτελεῖ θέμα μελέτης ἐκάστης συγκεκριμένης περιπτώσεως, εἰς τὰ γενικά πλαίσια τῆς διαρθρώσεως τῆς οἰκονομίας. Κατὰ γενικὸν κανόνα, δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή συγκεντρώνει μεγαλύτερα πλεονεκτήματα, ἀπὸ τὴν γεωργίαν.

Ἡ βιομηχανία ἐξασφαλίζει: ἀπασχόλησιν σταθερὰν δι' ὀλόκληρον τὸ ἔτος καὶ παρέχει ἀμοιβὴν ὑψηλοτέραν εἰς τοὺς ἐργαζομένους. Εἰς μὲν τὴν βιομηχανίαν ὁ ἐργαζόμενος ἀπασχολεῖται ὀλόκληρον τὸ ἔτος, εἰς δὲ τὴν γεωργίαν ἡ ἐργασία εἶναι ἐποχιακὴ, ὑφίσταται δὲ καὶ ὀλιγὰς τὰς ἰδιοτροπίας τῆς φύσεως. Ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν βιομηχανίαν εἶναι σταθερά, εἰς τὴν γεωργίαν αὕτη ὑπόκειται εἰς τὰς καιρικὰς συνθήκας. Μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς, τὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὴν γεωργίαν προσδιορίζεται ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις τῶν καιρικῶν συνθηκῶν.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον ἡ ἀπόδοσις ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑφίσταται διαφορά μεταξὺ γεωργίας καὶ βιομηχανίας, ὑπάρχει, ἐπίσης, διάφορος κατάστασις καὶ ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν τιμῶν. Τὰ προϊόντα τῆς γῆς δὲν ἔχουν μεγάλην ἐλαστικότητα ζήτησεως, εἶναι φθαρτά, ἀποθηκεύονται δυσκόλως, τοῦτο δὲ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν, εὐθὺς ὡς ἡ προσφορὰ ὑπερβῇ ὀλίγον τὴν ζήτησιν.

Ἀντιθέτως, τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας ἔχουν ἀξιόλογον ἐλαστικότητα ζήτησεως, δύναται νὰ ἀποθηκευθοῦν καὶ νὰ μεταφερθοῦν εἰς μακρινὰς ἀποστάσεις, ὅτω δὲ ἀποφεύγεται μεγάλη πτώσις τιμῶν.

Ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῆς διαφορᾶς ταύτης, τόσον εἰς τὰς συνθήκας τῆς παραγωγῆς, ὅσον καὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τιμῶν, ἐξάγεται τὸ ἀβίαστον συμπέρασμα ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῆς βιομηχανίας εἶναι κατὰ πολὺ ὑψηλοτέρα τῆς γεωργίας. Παρατηρεῖται μάλιστα, εἰς πολλὰς περιπτώσεις, στασιμότης ἢ ἀκόμη, καὶ πτώσις τοῦ κατὰ κεφαλὴν εισοδήματος τῆς πρωτογενοῦς παραγωγῆς.

Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηγεῖ τὴν σημερινὴν στροφὴν ὄλων τῶν χωρῶν πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Ἄλλὰ ἡ ἐκβιομηχανίσις δὲν εἶναι εὐκόλος ὑπόθεσις. Ἐἶναι δυνατόν νὰ ἱδρυθῇ ἕν ἐργοστάσιον ἐντὸς ἑνὸς ἢ δύο ἔτων, ἡ δημιουργία δὲ τοῦ καταλλήλου προσωπικοῦ καὶ ἰκανῶν διευθυντῶν εἶναι ὑπόθεσις πολλῶν ἔτων. Τοῦτο ἐξηγεῖ τὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας ἀντιμετωπίζουσιν σήμερον πολλοὶ ὑπανάπτυκτοι χώροι, παρ' ὅλην τὴν προσπάθειαν αὐτῶν νὰ ἀποκτήσουν βιομηχανίαν καὶ νὰ προωθήσουν τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἀνάπτυξιν. Ἄλλωστε ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις ὑφίσταται καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς πολιτικῆς καταστάσεως. Αἱ Κυβερνήσεις πολλῶν χωρῶν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐφαρμόσουν ὀρθολογικὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν, νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἀπαραίτητον νομισματικὴν σταθερότητα καὶ νὰ ρυθμίσουν, κατὰ τρόπον ἐπιτυχῆ, τὰς συναλλαγὰς τῶν μετὰ τὰς ἄλλας χώρας.

Εἰς πολλὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, ὁ νομισματικὸς πληθωρισμὸς ἀποτελεῖ ἐνδημηκὴν ἀσθένειαν καὶ αἱ οἰκονομίαι κινδυνεύουσι καὶ ἐξελλισσοῦνται ἐντὸς

πραγματικοῦ φαύλου κύκλου. Ἀποτέλεσμα τῆς καταστάσεως ταύτης εἶναι ὅτι, αἱ χώραι αὗται παραμένουν στάσιμοι, μερικαὶ δὲ σαφῶς ὀπισθοδρομοῦν, γενικῆ δὲ εἶναι ἡ ὑπεχρέωσις τούτων ἔναντι τοῦ ἔξωτερικοῦ. Ἡ παροχὴ πιστώσεων ἐκ μέρους τῶν οικονομικῶς προηγμένων χωρῶν καὶ ἡ ἔντονος διαφήμισις, ὀδηγοῦν εἰς τὴν συνεχῆ αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, ἄνευ παραλλήλου αὔξεσεως τῶν ἐξαγωγῶν. Παρατηρεῖται ἐκ μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν, γενικὴ τάσις προτιμήσεως τῶν ξένων προϊόντων. Ἡ μόδα, ἡ μίμησις καὶ ἡ ἀντίληψις ὅτι τὸ ξένον προϊόν εἶναι καλλιτέρας ποιότητος, ἀποτελοῦν παράγοντας αὔξεσεως τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν καὶ προσκλήσεως ἀνισορροπίας εἰς τὰς ἔξωτερικὰς τῶν συναλλαγὰς.

7. Τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλίας.

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν, ὁ προγραμματισμὸς τῆς Γαλλίας φαίνεται ὅτι ἐσημείωσε τὰς περισσοτέρας ἐπιτυχίας καὶ ἴσως περιέπεσεν εἰς ὀλιγώτερα λάθη. Ἡ χώρα αὕτη κατήρτισε προσφάτως τὸ πέμπτον πενταετές πρόγραμμα, ἡ ὀργανωτικὴ διαδικασία τοῦ ὁποῖου εἶναι ἡ ἀκόλουθος :

Λειτουργεῖ μία δημοσία ὑπηρεσία : «Τὸ Ἐπιτροπᾶτον Προγραμματισμοῦ». διὰ τοῦ συστήματος δὲ τῶν Ἐπιτροπῶν κινητοποιοῦνται, διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ προγράμματος ἄνω τῶν 3.000 προσώπων, ἐξ ὅλων τῶν κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ. Ὑποστηρίζεται ὅμως ὅτι ἡ κυρία συμβολὴ προέρχεται ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσώπων τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, τῶν οικονομολόγων καὶ διαφόρων ἄλλων εἰδικῶν εἰς τὰ προβλήματα τοῦ προγραμματισμοῦ.

Τὸ πρόγραμμα, μετὰ τὴν κατάρτισίν του, ἀποτελεῖ ἀντικείμενον ἐξετάσεως ὑπὸ τοῦ Οἰκονομικοῦ καὶ Κοινωνικοῦ Συμβουλίου. Πρόκειται περὶ ἀντιπροσωπευτικῆς συνελεύσεως, ἀπαρτιζομένης ἀπὸ ἐκπροσώπους τῶν παραγωγικῶν τάξεων, ἀπὸ οικονομολόγους καὶ ἄλλους εἰδικούς. Τὸ πρόσφατον πενταετές πρόγραμμα ὑπέστη αὐστηρὰν κριτικὴν εἰς τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον, ἐνεκρίθη δὲ παρ' αὐτοῦ διὰ μικρᾶς μόνον πλειοψηφίας. Καὶ εἰς τὴν Βουλὴν ἔλαβε χώραν αὐστηρὰ κριτικὴ τοῦ προγράμματος, ἐνεκρίθη ὅμως τοῦτο, ἄνευ δυσχερειῶν. Ἡ κατάστασις ἦτο διάφορος εἰς τὴν Γερουσίαν, ἡ ὁποία δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς αὐστηρὰν κριτικὴν, ἀλλ' ἤρνηθη τὴν ἔγκρισιν αὐτοῦ, ῥιὰ φήφων 152, ἔναντι 96. Μία ἐκ τῶν βασικῶν κατηγοριῶν κατὰ τοῦ προγράμματος ἦτο ὅτι τοῦτο δὲν δίδει τὴν ἐμπρέπουσαν σημασίαν εἰς τοὺς ἐργαζομένους, δηλαδὴ στερεῖται κοινωνικοῦ περιεχομένου.

Ὁ γενικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ γαλλικοῦ προγράμματος εἶναι ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς προσπαθείας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μέσον διευκολύνσεως τῶν ἀποφάσεων τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τρόπον ὥστε αὗται νὰ εἶναι ὀρθολογικαί. Ὁ προγραμματισμὸς τῆς φύσεως ταύτης, χαρακτηρίζεται ὡς ἀπλῶς ἐνδεικτικὸς. Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅμως ὅτι ἡ γενικὴ αὕτη προσπάθεια ἀποδίδει εἰς τὴν κινητο-

ποίησιν όλων των δυνάμεων του Έθνους, προς αποτελεσματικήν εφαρμογήν το προγράμματος.

Μελετητής του γαλλικού προγραμματισμού, καταλήγει εις το ακόλουθον συμπέρασμα : «Θά ήτο λάθος, εάν το οικονομικόν πρόγραμμα άνετίθετο εις δημοσίους υπαλλήλους και τεχνικούς, άνευ έπαφής και συνεργασίας με τους εκπροσώπους του λαού και των παραγωγικών τάξεων. Ο Πατήρ του γαλλικού προγραμματισμού κ. Monnet, απέφυγε να διαπράξη το λάθος τούτο. Αντιθέτως, επέμεινε πάντοτε, μετά φορτικότητας, ότι το πρόγραμμα είναι συλλογικόν έργον, εις το όποιον πρέπει να συνεργασθούν όλα: αι δυνάμεις του Έθνους».

Όφείλομεν όμως να σημειώσωμεν ότι μία συνεχής προσπάθεια 20 ετών εις την Γαλλίαν, ούδόλως έχει αποπλήσει τους αντιπάλους του οικονομικού προγραμματισμού. Πολλοί ισχυρίζονται ότι, άνευ του οικονομικού προγραμματισμού, τα αποτελέσματα της γαλλικής οικονομίας θά ήσαν καλλίτερα. Οί προγραμματιστάι θεωρούνται κακοί προχειρολόγοι, οί όποιοι διά της προσπάθειας των προκαλούν σύγχυσιν και τίποτε περισσότερον. Μερικοί μάλιστα, δέν παρέλειψαν να προμοιάσουν τους προγραμματιστάς με τον πετεινόν του μύθου, ό όποιος νομίζει ότι φέρει την ήμέραν, με τα πρωϊνά κακκαρίσματα αυτού.

Τό συμπέρασμα είναι: ότι ή συζήτησις περί της χρησιμότητας του οικονομικού προγραμματισμού συνεχίζεται: και θά συνεχισθῆ ἴσως επί μακρόν ακόμη. Η εξήγησις της καταστάσεως ταύτης είναι: σκόπιμον να αναζητηθῆ, όχι μόνον εις το πολύπλοκον το θέματος, αλλά και εις τας επιδράσεις της μεθόδου ταύτης, όσον αφορά την κατανομήν του εθνικού εισοδήματος. Τούτο σημαίνει ότι υπάρχουν συμφέροντα, τα όποια θίγονται: εκ του οικονομικού προγραμματισμού, ούτω δέ εξηγούνται ώρισμένα: επιφυλάξεις και μερικαί διαμαρτυρίαι.

8. Αναζήτησις της αληθείας.

Προκειμένου να σχηματίσωμεν σαφή αντίληψιν διά την χρησιμότητα και τα αποτελέσματα του προγραμματισμού, είναι απαραίτητον να αναχωρήσωμεν από την ακόλουθον διαπίστωσιν :

Η λεγομένη καπιταλιστική οικονομία, δηλαδή ή οικονομία των ιδιωτικῶν επιχειρήσεων, δέν δύναται: να λειτουργήσῃ άνευ συνεχούς διευρύνσεως της αγοράς και άνευ επεκτάσεως της οικονομίας. Όμοιάζει αυτή με έν ποδήλατον, ή ισορροπία το όποιου εξασφαλίζεται μόνον έν κινήσει. Κατά συνέπειαν, είναι αδύνατον να αφεθώμεν εις τους μηχανισμούς των αυτόματισμών, οί όποιοι δύνανται να οδηγήσουν εις την άφθονίαν προϊόντων, έν μέσῳ γενικῆς δυστυχίας και άνεργίας, ένός μεγάλου μέρους του πληθυσμού. Κατ' ανάγκην, στρεφόμεθα προς την μέθοδον του προγραμματισμού και επιδιώκομεν την χρησιμοποίησιν όλων των συντελεστών της παραγωγής και την λειτουργίαν της οικονομίας, κατά τρόπον ισορροπον. Δυστυχώς, ή εξισορρόπησις μεταξύ παραγωγής και καταναλώσεως είναι έξόχως δυσχερής. Έκάστη εθνική οικονομία δέν είναι

κλειστή, ἀλλ' ὑφίσταται τὰς ἐπιδράσεις τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν, τοῦτο δὲ περιπλέκει τὴν ἄλλην κατάστασιν.

Τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἄλλωστε δὲν διέπεται μόνον ἀπὸ τοὺς οἰκονομικοὺς μηχανισμούς. Παρεμβαίνει ὁ πολιτικὸς παράγων καὶ ὁ ἀγὼν διὰ τὴν κατάκτησιν διαφόρων ἀγορῶν, εἶναι σκληρὸς καὶ ἀδυσώπητος. Ζῶμεν εἰς τὰ πλαίσια ἐνὸς κόσμου, ἔπου ἡ σύγκρουσις τῶν συμφερόντων εἶναι ὀξυτάτη. Τοῦτο δὲν παρατηρεῖται μόνον εἰς τὸ διεθνὲς ἐπίπεδον, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς ἐκάστης οἰκονομίας. Τὰ περισσότερα προβλήματα δὲν ρυθμίζονται θάσει τῆς λογικῆς καὶ μὲ γνώμονα τὸ γενικὸν συμφέρον, ἀλλ' ὑπὸ τὴν πίεσιν ὁμάδων ἐπιρροῆς καὶ τὴν ἐπιδιώξιν ἱκανοποιήσεως συμφερόντων διαφόρων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικότης, τὴν ὁποῖαν ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὑπὸ σημείωσιν.

Γνωρίζομεν ὅμως ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι διαρκὲς ἀγὼν, τὸσον διὰ τὰ άτομα, ὅσον καὶ διὰ τοὺς λαούς. Ὅσας πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεις καὶ ἐν δοκιμάσωμεν. δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὸν ἀγῶνα διὰ μίαν καλλίτερον αὔριον. Ἡ ἀνθρωπότης ἠγωνίσθη καὶ ὑπέφερε διὰ νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ σπῆλαια καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν. Τὰ σημερινὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα τίθενται ἐνώπιον ἡμῶν, εἶναι ἡ ἐξασφάλις ἰσσορροπίας μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, ἡ παροχὴ ἀπασχολήσεως εἰς ὀλόκληρον τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας καὶ ἡ συνεχὴς ἀνύψωσις τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου, δι' ὅλους ὅσους ἔχουν χαμηλὰ εἰσοδήματα.

Αἱ δυσχερείαι εἶναι μεγάλαι. Ὁ δρόμος εἶναι κοπιώδης καὶ ἀνηφορικὸς, δὲν ὑπάρχει ὅμως ἄλλη διέξοδος. Εἰς παρούσαν ἐποχὴν, τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας καὶ τῆς προσπαθείας κατακτήσεως τοῦ δικαστήματος, δὲν εἶναι νοητὸν νὰ ἀναμῆνωμεν τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων ἀπὸ τοὺς οἰκονομικοὺς αὐτοματισμούς. Ἀναμφιδόλως, οἱ μηχανισμοὶ τῆς ἀγορᾶς ἀποτελοῦν μίαν χρήσιμον καὶ σοβαρὰν ἔνδειξιν, εἶναι ἴσως τὸ νῆμα τῆς Ἀριάδνης εἰς τὸν λαθύρινθον τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων, τελικῶς ὅμως τὰ πάντα πρέπει νὰ ρυθμισθοῦν διὰ τῆς βουλῆσεως καὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ ἀνθρώπου.

Παρὰ τὰς δυσχερείας τοῦ ἐγχειρήματος, ὅτι χῶρις δυνθῶν νὰ προγραμματίσῃ τὴν παραγωγὴν, νὰ ἐξασφαλίσῃ ταχεῖαν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν οἰκονομίαν, νὰ κατανέμῃ κατὰ τρόπον δικαιοτέρον τὸ ἐθνικὸν εἰσοδήμα, θὰ καταστήσῃ τὴν ζῶν τῶν ἀτόμων περισσότερον ἱκανοποιητικὴν καὶ εὐχάριστον. Ἴσως ἡ ὀλη προσπάθεια διευκολυνθῆ, ἐὰν εἰς τὸ διεθνὲς ἐπίπεδον ἐπέλθῃ βελτίωσις τῆς καταστάσεως καὶ μειωθῶν αἱ σημερινὰ δαπάναι διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀμυναν. Ἐπίσης, ἡ ρύθμισις διαφόρων θεμάτων, σχετιζομένων μὲ τὰ νομισματικὰ προβλήματα καὶ τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς, θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς σημερινῆς ἀτμοσφαιράς. Τέλος, ἡ προσπάθεια σχηματισμοῦ εὐρυτέρων οἰκονομικῶν χώρων, ὡς ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης, δύναται νὰ ἐπιδράσῃ εὐνόικῶς ἐπὶ τῆς ὀλης ἐξελίξεως τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων.

Ἐχομεν κάθε δικαίωμα νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὴν προσπάθειαν διεθνῶς συν-

εργασίας, παράλληλως όμως οφείλομεν να αντιμετωπίσωμεν τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομίας μας, με πλήρη συναίσθησιν τῶν σημερινῶν ἐξελίξεων, ἀντλοῦντες διδάγματα ἐκ τῶν προσπαθειῶν τῶν ἄλλων χωρῶν, χωρὶς θεαθαίως νὰ μεταβαλλώμεθα εἰς τυφλοὺς μιμητάς.

9. Ὁ προγραμματισμὸς εἰς τὴν χώραν μας.

Ἡ Ἑλλάς πειραματίζεται ἀπὸ τοῦ 1946, μέχρι σήμερον ὅμως δὲν κατέστη δυνατόν νὰ δημιουργηθοῦν τὰ κατάλληλα ὄργανα καὶ νὰ καταρτισθῇ ἐν ὀρθολογικῶν πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Κατὰ τὰ ἔτη 1946 μέχρι τοῦ 1960, ἡ προσπάθεια τοῦ προγραμματισμοῦ ἦτο μᾶλλον χαώδης. Ὑψίστατο μὴ ἀσθενὴς κεντρικὴ ὑπηρεσία εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ, ἐν Ἀνώτατον Συμβούλιον Ἀνασυγκροτήσεως, ἡ Ὑπηρεσία Συντονισμοῦ Σχεδίου Ἀνασυγκροτήσεως, ὡς καὶ μερικαὶ ἀνεξάρτητοι ὑπηρεσίαι.

Κατὰ τὸ 1950 ἐψηφίσθη ὁ Νόμος 1439, ὁἷται τοῦ ὁποῖου ἀπεφασίσθη ἡ συγχώνευσις τῶν διαφόρων ὀργανισμῶν καὶ τῶν ἀνεξαρτήτων ὑπηρεσιῶν. Ἀλλὰ ὁ Νόμος 1439 ἦτο Νόμος πλαίσιον καὶ προέβλεπε τὴν ἐκδοσιν ἐφ' ἅπαξ Β.Δ. διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργεῖου Συντονισμοῦ. Διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Β.Δ. προεβλέπετο προθεσμία δύο μηνῶν, τοῦτο ὅμως ἐξεδόθη ἐκπροθέσμως, ἐπὶ πλέον δὲ προέβλεπε τὴν δημιουργίαν θέσεως Μονίμου Ὑφυπουργοῦ. Ἠγέρθησαν ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τὴν νομιμότητα τοῦ Β.Δ., τὰ ἀμφισβητούμενα ὅμως σημεία ἐκαλύφθησαν διὰ τῆς ἐκδόσεως Ἀναγκαστικοῦ Νόμου.

Τελικῶς, τὰ θέματα ταῦτα ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Βουλῆς, ἡ ὁποία ἤρνηθη νὰ κυρώσῃ τὸν ἀναγκαστικὸν νόμον, παρέσχε δὲ δίμηνον προθεσμίαν διὰ τὴν ἐκδοσιν νέου Β.Δ. Βάσει τοῦ νέου Β.Δ. ἐνετάχθη τὸ προσωπικὸν τοῦ Ὑπουργεῖου Συντονισμοῦ, κριθέν ὄχι ὑπὸ ὁμαλᾶς συνθήκας. Εἰς μίαν καὶ μόνην συνεδρίασιν τοῦ ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου, προεδρευομένου παρ' ἐνὸς κομματικοῦ ὀργάνου, ἐκρίθησαν καὶ ἐνετάχθησαν ἄνω τῶν 300 ὑπαλλήλων, προερχόμενοι ἐξ ἀποσπάσεως, ὡς καὶ ὑπηρετοῦντες ἐπὶ συμβάσει, ἀποκτήσαντες πλέον τὴν ιδιότητα τοῦ μονίμου δημοσίου ὑπαλλήλου, μετὰ τὰ ἐκ τοῦ κώδικος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων παρεχόμενα δικαιώματα.

Ἐπὶ μίαν δεκαετίαν καὶ πλέον, αἱ συζητήσεις περί τῶν Ὑπουργεῖου Συντονισμοῦ ἦσαν ἔντονοι. Ἄλλοι μὲν ἐπρότειναν τὴν ἀναδιοργάνωσιν αὐτοῦ, ἄλλοι δὲ τὴν κατάργησιν. Κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1955, ἡ τότε Κυβέρνησις ἐξηγγεῖλε τὴν ἀπόφασιν καταργήσεως, αὕτη ὅμως δὲν ἔτυχεν ἐφαρμογῆς, ἐξηκολούθησε δὲ ἡ λειτουργία τοῦ ἐν λόγῳ Ὑπουργεῖου. Τέλος, κατὰ τὸ 1959 ἀπεφασίσθη ἡ ἀναδιοργάνωσις αὐτοῦ, ἡ δὲ ὅλη ὅμως προσπάθεια κατέληξεν εἰς τὴν μετάκλησιν μιᾶς ομάδος Ἰταλῶν, δῆθεν ἐιδικῶν, πρὸς ἐπεξεργασίαν τοῦ προγράμματος.

Ἀναμφιβόλως, ἡ κατάσταση τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ θεωρηθῆ ὡς Ικανοποιητική, κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1964, ὅτε ἀνέλαβε τὴν ἀρχὴν ἡ δευτέρα Κυβέρνησις τῆς Ἐνώσεως Κέντρου. Ἡ ὀρθὴ λύσις ἢ λύσις ἢ ἐπιβαλλομένη ἐκ τῶν πραγμάτων, ἦτο ἡ ἀναδιοργάνωσις τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταστῆ τοῦτο ὄργανον κατάλληλον διὰ τὸν προγραμματισμὸν καὶ τὴν χάραξιν ὀρθολογικῆς οικονομικῆς πολιτικῆς. Δυστυχῶς, ἐπεκράτησαν ἄλλαι ἀντιλήψεις, ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὁποίων θὰ ἔχῃ λίαν δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας μας.

Ὁδῶν, ἀπεφασίσθη νὰ ἀνατεθῆ ὁ προγραμματισμὸς εἰς τὸ Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν, μετατραπὲν εἰς Κέντρον Προγραμματισμοῦ, δυνάμει τοῦ Ν.Δ. 4356) 1964. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ, ἕτερον Ν.Δ., τὸ ὑπ' ἀριθ. 4355) 1964, προέβλεψε τὴν ἀναδιοργάνωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν δυνατότητα δημιουργίας νέων θέσεων, ὡς καὶ καταργήσεως ἤδη ὑφισταμένων. Χρονικὸν ὄριον ἐκδόσεως τοῦ Β.Δ. τῆς νέας διαρθρώσεως τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, προεβλέπετο ἔν ἔτος.

Παρήλθεν ὁμως τὸ χρονικὸν ὄριον τοῦ ἔτους, χωρὶς νὰ ἐκδοθῆ τὸ Β.Δ. καὶ ἐπομένως τὸ ἐν λόγῳ Ὑπουργεῖον, ἀντὶ ἀναδιοργανώσεως, ὑπέστη ἀποδιοργάνωσιν. Μερικοὶ μάλιστα ἔμπειροὶ ὑπάλληλοι ἀπεσπάσθησαν εἰς τὸ Κ.Ε.Π.Ε. Βεβαίως ἀπέκτησε τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ 12 εἰδικούς συμβούλους, οἱ περισσότεροι ὁμως τούτων εἶναι κομματικὰ ὄργανα καὶ ἀκατάλληλα διὰ πᾶσαν ὑπηρεσίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ Κέντρον Προγραμματισμοῦ (Κ.Ε.Π.Ε.), ἀπεσπάσθησαν εἰς τοῦτο, ἐκτὸς τῆς ομάδος τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ καὶ ὠρισμένοι οἰκονομολόγοι ἐκ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἐπίσης ἐγένετο καὶ πρόσληψις νέου προσωπικοῦ. Σήμερον ὑπηρετοῦν εἰς τὸ Κ.Ε.Π.Ε., περὶ τοὺς 100, ἐπιστήμονες καὶ βοηθητικὸν προσωπικόν, ἀσχολούμενοι μὲ τὴν κατάρτισιν τοῦ προγράμματος.

Ἡ πρόβλεψις ἦτο ὅτι τοῦτο θὰ παραδοθῆ ἐγκαίρως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ, ἵνα ὑποστῆ τὴν ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπομένην διαδικασίαν, νὰ τεθῆ δὲ καὶ πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὴν Βουλὴν, ὥστε νὰ τύχῃ ἐφαρμογῆς, ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1966. Ἡδὴ εὐρισκόμεθα εἰς τὸ τέλος Νοεμβρίου καὶ τὸ πρόγραμμα δὲν ἔχει ἀκόμη παραδοθῆ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ, λέγεται ὁμως ὅτι εἶναι σχεδὸν ἔτοιμον. Πέραν τούτου, ἔχουν ἐκδηλωθῆ, μέχρι τοῦδε, μερικὰ φαινόμενα τὰ ὁποῖα ἐμβάλλουν εἰς σκέψεις, διὰ τὴν ἀρτιότητα τοῦ προγράμματος.

Π ρ ὠ τ ο ν. Τὸ Ὑπουργεῖον Βιομηχανίας ἠρνήθη νὰ συνεργασθῆ εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ προγράμματος τοῦ Κ.Ε.Π.Ε. καὶ κατήρτισεν ἴδιον πρόγραμμα. Κατὰ συνέπειαν, ἐνδέχεται τὸ βιομηχανικὸν μέρος, τοῦ ὑπὸ Κ.Ε.Π.Ε. καταρτιζομένου προγράμματος νὰ ἐμφανίσῃ διαφόρους ἀδυναμίας.

Δ ε ύ τ ε ρ ο ν. Μία μελέτη του Κ.Ε.Π.Ε. δια τα γαλακτοκομικά προϊόντα επικρίνεται παρά της Αγροτικής Τραπεζής.

Ἄλλα και ἔαν δὲν ἀποδώσωμεν σημασίαν εἰς τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις καὶ δεχθῶμεν ὅτι τὸ πρόγραμμα θὰ ἐγγίξη τὴν τελειότητα, ἡ μεγάλη ἀδυναμία αὐτοῦ εἶναι ὅτι παραμένει ἔργον τεχνοκρατῶν, ἀνευ συνεργασίας μὲ τὰς παραγωγικὰς τάξεις καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς σχέσεως μὲ τὴν συνεχῶς ἐξελισσομένην οἰκονομικὴν πραγματικότητα.

Πέραν τούτου, πλείστοι ἐκ τῶν ἐρευνητῶν εἶναι νέοι οἰκονομολόγοι, ἀνευ πείρας, οὐδεμίαν δὲ παρακολούθησιν καὶ ἐπεξεργασία ἐνεργεῖται ἐπὶ τῶν μελετῶν των. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Νόμος προβλέπει τὴν λειτουργίαν μιᾶς ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς, πρὸς ἔλεγχον καὶ παρακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν τῶν ἐρευνητῶν, αὕτη ὁμῶς δὲν κατέστη δυνατόν νὰ λειτουργήσῃ. Προσεφέρθη ἡ προεδρία ταύτης, εἰς τὸν Καθηγητὴν κ. Ἀγγελόπουλον, ὁὗτος ὁμῶς ἐθεώρησεν ὑποτιμητικόν νὰ εὐρίσκηται ὑπὸ τὸν σημερινὸν Πρόεδρον τοῦ Κ.Ε.Π.Ε. καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τὴν Προεδρίαν, τοῦτο ὁμῶς δὲν ἐγένετο ἀποδεκτὸν καὶ τὰ πράγματα παρέμειναν ὡς εἶχον.

10. Ἡ ὀρθὴ λύσις.

Ὁ ὑποφαινόμενος, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς, ἐξεδήλωσεν ἐπιφυλάξεις καὶ προέβαλεν ἀντιρρήσεις, διὰ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ προγραμματισμοῦ εἰς τὸ Κέντρον Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν. Ἡ ὀρθὴ λύσις ἦτο νὰ συνεχισθῇ ἡ κατάρτισις τοῦ προγράμματος παρά τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ, τὸ δὲ Κ.Ο.Ε. νὰ ἀσχοληθῇ μὲ εἰδικὰς μελέτας. Ἄλλα καὶ σήμερον δὲν ὑπάρχει ἐμπόδιον, διὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ Ἐπιτελείου τῆς οἰκονομικῆς μάχης εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ. Ἄλλωστε τὸ πρόγραμμα συνδέεται μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Πρόγραμμα καὶ ἐφαρμογὴ ἀποτελοῦν τὰς δύο ὄψεις τοῦ ἰδίου νομίσματος.

Κατὰ συνέπειαν, εἶναι δυνατόν νὰ λειτουργήσῃ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ μία κατάλληλος Γραμματεία, προγράμματος καὶ οἰκονομικῆς πολιτικῆς, περίξ δὲ ταύτης νὰ κινήθωσιν διάφοροι ἐπιτροπαί, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς προόδου τῆς ἐργασίας. Εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο, ἡ συμμετοχὴ καὶ ἡ συνεργασία τῶν ἐπιστημόνων τοῦ Κ.Ε.Π.Ε. εἶναι δυνατὴ, τόσον εἰς τὴν Γραμματείαν, ὅσον καὶ εἰς τὰς διαφόρους Ἐπιτροπὰς. Ἐπίσης, θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ συνεργασία ἐπιστημόνων ἐξ ἄλλων ὀργανισμῶν καὶ διαφόρων δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Βεβαίως, οὐδεὶς παραγνωρίζει τὰ μειονεκτήματα τῶν Ἐπιτροπῶν, δὲν ὑπάρχει ὁμῶς ἄλλη λύσις. Τὸ σύστημα τῶν Ἐπιτροπῶν δὲν λειτουργεῖ μόνον εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἄλλας διαφόρους χώρας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν γειτονα Τουρκίαν. Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὰ τὰ γραφόμενα παρά τοῦ κ. Τίμπεργκεν, ὅτις ἠσχολήθη μὲ τὸ τουρκικὸν πρόγραμμα :

«Εἰς τὴν Τουρκίαν εἶχομεν τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ ὑπολογίζωμεν ἐπὶ μιᾷ τεσσαρακοντάδος ἐπιτροπῶν, ἀσχολουμένων μὲ ὠρισμένας διαμηχανίας καὶ μελετωσῶν συστηματικῶς ἕκαστον τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται «ἀνάπτυξις τῶν ἐξαγωγῶν καὶ ὑποκατάστασις τῶν εἰσαγωγῶν».

Ἄς μὴ πλανώμεθα. Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις εἶναι λίαν δυσχερής. Δὲν εἶναι μόνον θέμα μελετῶν καὶ παρακολουθήσεως τῆς πορείας τῆς οἰκονομίας μας, ἀλλὰ καὶ ὑπόθεσις συστηματικῆς προσπάθειας ὁλοκλήρου τοῦ πληθυσμοῦ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ στόχοι τοῦ προγράμματος, ἐὰν δὲν πεισθῇ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς νὰ καταβάλῃ τοὺς ἀπαραιτήτους κόπους καὶ νὰ δεχθῇ ὠρισμένας θυσίας.

Ἀπαιτεῖται ἐργασία καὶ προσπάθεια ἐκ μέρους ὄλων τῶν κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ καταμερισμὸς τῶν ἐπιβαρύνσεων, μὲ πνεῦμα δικαιοσύνης. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ζητηθῇ ἀπὸ τοὺς ἐργαζομένους, νὰ πληρῶνουν μόνον αὐτοὶ τὰ «σ π α σ μ ἔ ν α». Ἀλλὰ τόσοι οἱ ἐργαζόμενοι, ὅσον καὶ ὁλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας, ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ πεισθῶμεν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταναλώσωμεν ἀγαθὰ περισσότερα τῶν ὧν παράγωμεν.

Ἐὰν παράγωμεν ὡς Ἑλληνες, δὲν ὑπάρχει δυνατότης νὰ καταναλώσωμεν ὡς Ἀμερικανοί. Ἡ μόδα, ἡ μίμησις καὶ ἡ ἔντονος στροφή πρὸς τὰ ξένα προϊόντα, εἶναι παράγοντες διευρύνσεως τῶν ἀνοιγμάτων τῆς οἰκονομίας μας.

11. Ὁ σημερινὸς φαῦλος κύκλος.

Ἡ οἰκονομία μας σήμερον εὑρίσκεται εἰς κατάστασιν φαύλου κύκλου, εἰς κατάστασιν δαικτικῆς ἀνισορροπίας. Ἔχομεν σοβαρὰ δημοσιονομικὰ ἀνοίγματα καὶ μεγάλα ἐλλείμματα εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς λογαριασμοὺς. Τὰ δημοσιονομικὰ ἀνοίγματα καὶ ἡ ἀνάγκη πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας, προκαλοῦν συνεχῆ αὐξησιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, μία ἐκ τῶν ἐπιδράσεων τῆς ὁποίας εἶναι ἡ συνεχῆς ἀνοδος τῶν εἰσαγωγῶν. Διὰ τὸ λήγον ἔτος, τὰ ἐλλείμματα τῶν ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν θὰ ὑπερβῶν τὰ 250 ἑκατ. δολλαρίων. Τὸ φαινόμενον τοῦτο δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἀδιέξοδον καὶ εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ληφθοῦν συντόμως, ὠρισμένα μέτρα.

Μιὰ ἄλλη ἀδυναμία τῆς οἰκονομίας μας εἶναι ἡ ἀνεργία, συνέπεια τῆς ὁποίας εἶναι ἡ ἀθρόα μετανάστευσις, ὑπερβαίνουσα τὴν φυσιολογικὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ συνεχῆς πίεσις ἐκ μέρους διαφόρων κατηγοριῶν τοῦ πληθυσμοῦ, πρὸς ἀπόκτησιν ἀπασχολήσεως εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ τοὺς διαφόρους ὀργανισμοὺς, καίτοι δὲν ὑπάρχουν θέσεις κεναί.

Τὰ ἐν λόγῳ φαινόμενα θὰ ἐκλείψουν, ἐὰν ἐπιταχύνωμεν τὸν ρυθμὸν ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας μας. Ἡ πραγματοποίησις ὅμως τοῦ στόχου τούτου, προϋποθέτει παραγωγικὰς ἐπενδύσεις, εἰς ὕψος ἐπαρκές. Ἀλλὰ τὸ θέμα τοῦτο συνδέεται μὲ τὴν μορφήν τῶν ἐπιχειρήσεων, τὴν ἀνυπαρξίαν κεφαλαιαγορᾶς, τὰ ὄρια παρεμβάσεως τῆς κρατικῆς δραστηριότητος, τὴν λειτουργίαν τῶν συνε-

ταιρισμών και γενικώτερον τήν λειτουργίαν του οικονομικού μηχανισμού τῆς ἀποταμιεύσεως και τῶν ἐπενδύσεων.

Τέλος, ὑπάρχει ἐν σοβαρὸν ἐμπόδιον διὰ τήν ταχείαν ἀνάπτυξιν τῆς οικονομίας μας. Ἐναι τὸ ὑπερβολικὸν ὕψος τῶν ἀμυντικῶν δαπανῶν. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ, εἰς ἀδέξιος χειρισμὸς κατέληξεν εἰς περικοπήν τῆς δωρεᾶν βοηθείας ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς χώρας τοῦ Ν.Α.Τ.Ο., ὑπάρχει ἡ ἐντύπωσις ἐτι δὲν δεκνύεται ἐκ μέρους αὐτῶν, ἢ ἐπιβαλλομένη προθυμία, διὰ τήν χορήγησιν τοῦ ποσῶ τῶν 23 ἑκατ. δολλ. κατ' ἔτος, τῆς δωρεᾶν ἐνισχύσεως, ἀλλ' οὔτε και παροχῆς δανειῶν μέσῳ τοῦ περιφήμου Κοινόδοττου.

Ἄπαντα τὰ θέματα ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ τύχουν καλλιτέρας ἀντιμετωπίσεως, χάρις εἰς τήν λειτουργίαν καταλλήλων ὀργάνων προγραμματισμοῦ και οικονομικῆς πολιτικῆς, εἰς τὰ πλαίσια τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ. Βεβαίως τὰ θέματα ταῦτα ἐφάπτονται τῆς πολιτικῆς, οἱ οικονομολόγοι ἡμῶς, ὡς ἐλεύθεροι δημοκρατικοὶ πολῖται, δύνανται νὰ συμβάλουν διὰ τῶν μελετῶν και ὑποδείξεων, εἰς τήν προώθησιν τῶν διαφόρων προβλημάτων. Κατὰ τήν σημερινήν περίοδον, διεξάγεται σκληρὸς ἀγὼν διὰ τήν οικονομικὴν ἀνάπτυξιν ἐκ μέρους ὄλων τῶν χωρῶν. Ἡ μάχη, σήμερον κρίνεται εἰς τὰ ἐργαστάσια και τοὺς ἀγρούς.

Διὰ τήν χώραν μας ἰδιαίτερος, ἢ ὅποια ὑπέγραψε τήν συνθήκην συνδέσεως μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Οἰκονομικὴν Κοινότητα, ἢ ἐπιτάχυνσις τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως ἀποτελεῖ ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου. Ἄνευ τῆς ταχείας ἀναπτύξεως τῆς οικονομίας μας, ἢ συμμετοχῆ μας εἰς εὐρύτερους οικονομικοὺς χώρους θὰ καταλήξῃ εἰς θανάσιμον ἀπειλήν, διὰ τήν ὑπαρξιν τῆς χώρας μας. Λόγω τῆς συνεχιζομένης ἀθρόας μεταναστεύσεως και τῆς, συνεπιείας ταύτης, ἀλλοιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἢ Ἑλλάς διατρέχει κίνδυνον οικονομικῆς και ἔθνικῆς καταρρέυσεως.

Τὰ προβλήματα τὰ συνδεόμενα μετὰ τήν μελλοντικὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων τῆς Πατρίδος μας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσουν ἀδιαφόρους τοὺς Ἕλληνας οικονομολόγους. Ἐκαστος ὀφείλει, εἰς τὸν κύκλον τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ νὰ καταβάλλῃ τὰς ἀπαραιτήτους προσπάθειας ὡς ὀργάνωσις δέ, ἢ Ἑλληνικὴ Ἐταιρία Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, πρέπει νὰ λάβῃ θέσιν και νὰ προκαλέσῃ τήν προσοχὴν τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τῆς χώρας μας και γενικώτερον τῆς κοινῆς γνώμης, ἐπὶ τῶν βασικῶν προβλημάτων τῆς οικονομίας μας.